

Klassuppgift 2023

Skapa en spektakulär kedjereaktion!

Under nittonhundratalets första hälft var det många som skrattade åt skämtteckningar som visade knasiga konstruktioner och kedjereaktioner där någon enkel uppgift utfördes på ett onödigt komplicerat sätt.

Det fanns många olika konstnärer som ritade den typen av teckningar, både i Europa och i Amerika. I England fanns Heath Robinson, Rube Goldberg bodde i USA och i Danmark fanns det en konstnär som kallades för Storm P.

I och med att utvecklingen har gått framåt och det har blivit möjligt att lägga ut filmer på Internet har det på senare år blivit populärt att bygga spektakulära kedjereaktioner för att väcka uppmärksamhet eller sprida glädje. Ett av de mer kända exemplen är när Honda lanserade en ny bilmodell med hjälp av en kedjereaktion konstruerad av delar från prototyperna av den nya bilen:

<https://www.youtube.com/watch?v=bl2U1p3fVRk>

Det finns också Youtubekanaler som visar roliga och spektakulära kedjereaktioner. Till exempel Josephs' Machines: <https://www.youtube.com/c/JosephsMachines>

Att bygga en kedjereaktion kan vara en väldigt lärorik och rolig övning där kreativiteten verkligen kan släppas loss. En kedjereaktion kan innebära en mängd olika energiomvandlingar, så kunskaper inom fysik och mekanik kommer till pass. Ofta ingår också några av de så kallade enkla maskinerna såsom lutande planet, hävstången och blocket i konstruktionerna. För att få maskinen att fungera bra krävs en del planering och uthållighet - hur mycket beror så klart på hur komplicerad den är.

Uppgift

Ni ska konstruera en spektakulär kedjereaktion som slutar med att en tom burk slängs i en papperskorg. Tiden från att maskinen startar till dess att burken hamnar i papperskorgen ska vara mellan 1 och 2 minuter. Ni är fria att använda vilka material ni vill i er konstruktion, men använd gärna återvunna material.

När konstruktionen är klar ska ni filma kedjereaktionen och ladda upp filmen på Youtube på ett valfritt konto. Filmen får inte innehålla några identifierbara människor och ska visa hela förloppet i en tagning: Från det att ni sätter i gång kedjereaktionen, hur den arbetar, tills det att burken hamnar i papperskorgen. Filmen får vara högst 3 min lång. En länk till filmen ska skickas in till Teknikåttan.

Det ingår i tävlingen att ni ska bedöma ett antal andra klassers bidrag utifrån deras filmer. Eftersom en kedjereaktion inte bara är en mekanisk konstruktion utan också har en estetisk dimension kommer troligen en rolig, snygg, oväntad eller komplicerad kedjereaktion ge större chans till en bra placering i tävlingen. Kom ihåg kedjereaktionen gärna får vara spektakulär!

Bedömning

Ni är med och bedömer de andra tävlande lagens kedjereaktioner!

Er klass kommer att få länkar till ca 6 andra tävlingsbidrag. Ni ska välja ut det ni tycker är det bästa, näst bästa och tredje bästa bidraget och skicka in resultatet till Teknikåttan via ett webformulär. Vi tänker oss att det tar maximalt 40 minuter för klassen att genomföra bedömningen. De bästa bidragen går vidare till en sista omgång där en domarjury från Teknikåttan utser pristagarna.

Ni ska bedöma bidragen utifrån dessa kriterier:

- Hamnar burken i papperskorgen inom 1-2 minuter?
- Hur komplicerad är konstruktionen?
- Hur underhållande och spektakulär är kedjereaktionen?
- Hur tilltalande och snygg är designen?

För att er klass ska vara kvar i tävlingen måste ni delta i bedömningen av andras bidrag.

Priser

1:a pris 15 000 kr

2:a pris 10 000 kr

3:e pris 5 000 kr

Anmälan och viktiga datum

31 mars: Sista dag för anmälan till tävlingen (sker via Teknikåttans hemsida: www.teknikattan.se).

25 april: Sista dag för uppladdning av filmen.

12 maj: Sista dag att skicka in era bedömningar.

Frågor

I princip är allt tillåtet så länge ni håller er till det som står i detta dokument. I stora drag: Ni ska bygga en kedjereaktion som efter en till två minuter får ner en tom burk i en papperskorg, ni ska filma konstruktionen i en tagning utan klipp och ladda upp filmen på Youtube samt vara med och bedöma några andra klassers bidrag.

Har ni frågor under arbetets gång kan ni skicka dessa till klassuppgift@teknikattan.se. Frågor och svar om klassuppgifterna läggs upp på Teknikåttans hemsida www.teknikattan.se.

Tips och tricks

Om ni behöver inspiration eller nyttiga tips på hur ni kan bygga kan en väg vara att söka på kedjereaktioner eller någon av ovan nämnda skämttecknare på Internet.

Några råd på vägen:

- Kedjereaktionen drivs typiskt med potentiell energi, den behöver därför laddas upp med sådan på många olika ställen i konstruktionen (ofta något som kan falla nedåt).
- Det kan vara fördelaktigt att bygga kedjereaktionen i olika delar som kopplas ihop när de har trimmats in så att de fungerar varje gång.
- Tänk på att bygga så att det är lätt att återställa, ofta behöver kedjereaktionen byggas upp många gånger.
- Det är enklare att följa förloppet på filmen om det går långsamt. Ofta blir det mycket lättare att se vad som händer då, vilket gör att det är troligare att andra kommer uppskatta er maskin.
- Involvera hela klassen i projektet! Några kanske är bra på att bygga andra kanske är bra på att filma eller komma med bra idéer.
- Ha roligt när ni bygger! Om ni bygger något som ni själva tycker är kul kommer säkert andra också tycka det.
- Även om det skulle vara så att burken inte faller ner i papperskorgen på slutet så kan maskinen ändå gå vidare i tävlingen om de andra klasserna tycker att den är bra, så ladda upp gärna upp er film i alla fall.